

50 CENT – ROBERT GREENE

Gengszertörvények

50 CENT – ROBERT GREENE

Gengszertörvények

EGY RAPPERBŐL LETT ÜZLETEMBER
TANÁCSAI A SIKERHEZ

A fordítás alapja:
50 Cent – Robert Greene: *The 50th Law*
HarperCollins, New York, 2009. All rights reserved.

Copyright © 50 Cent – Robert Greene, 2009

Fordította © Pétersz Tamás, 2014

Szerkesztette: Kenyó Ildikó

Borítóterv: Szabó Balázs

Borítófotó: Shamil Tanna / Contour by Getty Images / Europress

HVG Könyvek
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Besenyő Viktória

ISBN 978-963-304-175-8

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeseti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2014
Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Reálszisztéma Dabasi Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Vágó Magdolna

Tartalom

Előszó	7
Bevezetés	13
1 Ismerjük fel a valóságot! • A realizmus ereje	35
2 Legyen minden a miénk! • Önállóság	57
3 Szarból aranyat • Opportunizmus	79
4 Ne álljunk meg! • Kiszámított lendület	101
5 Néha muszáj rossznak lennünk • Agresszió	127
6 Álljunk a sereg élére! • Tekintély	157
7 Ismerjük meg a környezetünket! • Kapcsolatteremtés	185
8 Törekedjünk fejlődésre! • Kiválóság	211
9 Lépünk túl a korlátainkon! • Önbizalom	239
10 Nézzünk szembe halandóságunkkal! • Fenség	269
Köszönetnyilvánítás	293
Jegyzetek	295
Név- és tárgymutató	297

Előszó

Először 2006 telén találkoztam 50 Centtel. Nagyon tetszett neki *The 48 Laws of Power* (A hatalom 48 törvénye) című könyvem, és azt mondta, szívesen együttműködne velem egy könyvprojektben. Beszélgetésünk során, amelyben a háborúról, a terrorizmusról és a zeneiparról is szó esett, azt találtam a legérdekesebbnek, hogy világnézetünk – igencsak eltérő neveltetésünk és életmódunk ellenére – elképesztően hasonlít. Amikor például a hatalmi játszmák kerültek szóba, kiderült, hogy mindketten éberen figyelünk, ha az emberek a viselkedésük miatt magyarázkodnak, és magunkban azt találgatjuk, vajon mire készülnek valójában. Ezt a hozzáállást 50 Cent Southside Queens veszélyes utcáin sajátította el, ahol mindez nélkülözhetetlen az életben maradáshoz, én pedig úgy tettem a magamévá, hogy rengeteg történelmi témájú könyvet olvastam, és évekig dolgoztam Hollywoodban, ahol folyamatosan figyeltem az emberek ravasz húzásait. Az eredmény azonban ugyanaz lett.

Aznap úgy váltunk el, hogy nem zártuk ki a jövőbeli közös munka lehetőségét. A következő hónapokban ennek a könyvnek a lehetséges témáján törtem a fejem, és egyre izgalmasabbnak találtam a gondolatot, hogy valamiképpen összehozzuk kettőnk világát. Amerika legérdekesebb vonásának a társadalmi mobilitást tartom: azt a folyamatot, ahogyan az emberek a mélyből a csúcsra jutnak, folyamatosan alakítva ezáltal az ország arculatát.

Más tekintetben azonban nemzetünk továbbra is társadalmi gettókba zárva él. A hírességek általában csak más hírességekkel érintkeznek, a tudósok és az értelmiségiek a saját világukba zárkóznak; az emberek legszívesebben a hozzájuk hasonlók társaságát keresik. Ha olykor ki is lépnek szűk világukból, azt általában kirándulásnak tekintik, amely során megfigyelhetnek egy másfajta életmódot. Esetünkben éppen az tűnt érdekesnek, hogy amennyire lehet, figyelmen kívül hagyjuk a kettőnk közti felszínes különbségeket, és együttműködünk a gondolatok síkján, feltárva az emberi természet társadalmi rétegeket és etnikai hovatartozást meghaladó igazságait.

2007-ben sok időt töltöttem Fiftyvel, és közben igyekeztem kitalálni, miről is szólhatna ez a könyv. Fifty szinte teljes tekintést engedett az életébe. Számos kemény üzleti találkozóra kísértem el, és egy sarokban csendben meghúzódva figyeltem, hogyan viselkedik. Egyszer tanúja voltam, ahogy két beosztottja ökölrel esett egymásnak, és Fiftynek kellett szétválasztania őket. Végigkísérhettem egy álbálhét, amelyet ő gerjesztett a média számára, a hírverés kedvéért. Jelen voltam, amikor régi barátai-val, sztárokkal, európai uralkodóházak tagjaival és politikusokkal találkozott. Ellátogattam vele gyermekkorának színhelyére, Southside Queensbe, sok időt töltöttünk nepperkorszakából megmaradt haverjaival, és fogalmat alkothattam arról, milyen is lehetett abban a világban felnőni. Minél többször láttam, hogyan viselkedik különféle helyzetekben, különböző emberekkel, annál világosabbá vált számomra, mennyire hasonlít azokra a történelmi személyekre, akiről az előző három könyvemben írtam. Fifty a hatalmi játszmák mestere, a hiphop Bonaparte Napóleonja.

Amikor a történelmi játszmák szereplőiről írtam, megfogalmazódott bennem egy elmélet: a nagy személyiségek sikere szinte

mindig egy bizonyos különleges képességre vagy tulajdonságra volt visszavezethető, amely megkülönböztette őket a többiek-től. Napóleon például rengeteg részletgazdag információ befogadására és rendszerezésére volt képes. Ennek köszönhetően szinte mindig jobban tudta, mi történik a csatatéren, mint az ellenfél tábornokai. Miután megfigyeltem Fiftyt, és beszélgettem vele a múltjáról, úgy találtam, az ő erejének forrása a félelem teljes hiánya.

Ez nem üvöltözésben vagy mások megfélemlítésében nyilvánul meg. Amikor a nyilvánosság előtt így viselkedik, az csupán színjáték – a színpalak mögött ugyanis nyugodt és ravasz. A félelem hiánya a viselkedésében és a tetteiben tükröződik. Túl sok veszélyes helyzetet látott és élt át az utcán ahhoz, hogy az üzleti világban bármitől is megijedjen. Ha egy üzlet nincs ínyére, egyszerűen elsétál, és nem foglalkozik vele többet. Ha kicsit durvább vagy mocskosabb eszközökkel kell élnie ellenfelével szemben, habozás nélkül megteszi. Mérhetetlen az önbizalma. Mindig előnyben lesz a bátortalan és konzervatív többséggel szemben, hiszen állandóan készen áll a cselekvésre, a kockázatvállalásra, és nem törődik a szokásokkal. Abban a közegben, ahonnan elindult, nem igazán számíthatott arra, hogy megéri a 26. születésnapját, ezért úgy érzi, nincs veszítenivalója, ami rendkívüli erővel ruházza fel.

Minél többet gondolkodtam ezen, annál motiválóbbnak és tanulságosabbnak találtam az életútját. Példája arra ösztönzött, hogy magam is felülkerekedjek saját félelmeimen. Úgy döntöttem, könyvet írok a félelemnélküliségről.

A *Gengsztértörvények* megírása nem volt különösebben nehéz. Megfigyeltem 50 Centet, beszélgettem vele, és felfedeztem bizonyos viselkedési mintákat, amelyek később a könyv 10 fejezetének alapjául szolgáltak. Miután kijelöltem a főbb témaköröket,

közösen alakítottuk tovább az anyagot. Szóba került a halálfélelem legyőzése, a káosz és a változások kihasználásának képessége, a mentális alkímia, vagyis az emberben rejlő lehetőségek valóra váltása, és az is, hogy a nehézségek erősebbé tehetnek bennünket. Ezeket a gondolatokat aztán összekapcsoltuk saját tapasztalatainkkal és a világban megfigyelt eseményekkel. A beszélgetéseink során elhangzottakat később kiegészítettem saját kutatásaimmal, Fifty személyiségét pedig összehasonlítottam a félelmet nem ismerő történelmi személyekével.

A könyv tehát egy sajátos életfilozófiát mutat be, amelyet így foglalhatnánk össze: a félelmeink rabságban tartanak bennünket, és akadályozzák cselekvőképességünket. Minél kevésbé félünk, annál erősebbé válunk, és egyre teljesebb életet élhetünk. Reméljük, hogy könyvünk olvasói is felfedezik magukban ezt az erőt.

Bevezetés

TEHÁT AZ EMBER LEGNAGYOBB ELLENSÉGÉVEL KELL SZEMBENÉZNETEK – A FÉLELEMMELEL. TUDOM, HOGY NÉHÁNYAN KÖZÜLETEK FÉLNEK MEGHALLANI AZ IGAZSÁGOT, HISZEN RETTEGÉSSEN ÉS HAZUGSÁGBAN NÖTTETEK FEL. DE ÉN ADDIG PRÉDIKÁLOM NEKTEK AZ IGAZSÁGOT, MÍG MEG NEM SZABADULTOK ETTŐL A FÉLELEMTŐL.¹

– Malcolm X –

A félelem fogságában

A félelem kezdetben alapvető emberi érzés volt. Féltünk, ha valami hatalmassal – háborúk, járványok és természeti csapások képében fenyegető halálveszéllyel – kerültünk szembe. A félelem szerepe, akárcsak más élőlényeknél, a védekezés volt: segítségével észleltük a veszedelmet, és időben elmenekülhettünk előle. Ezenfelül még egy célt szolgált: emlékezetünkbe véstük a veszélyforrást, így legközelebb jobban felkészülhettünk a védekezésre. A civilizáció léte attól függött, képesek vagyunk-e előre látni és kivédeni a környezet jelentette veszélyeket. A vallás és a különböző hiedelemrendszerek is azért születtek, hogy vigaszt nyújtsanak a félelem ellen. Az ember által ismert legősibb és legerősebb érzés mélyen bevésődött az idegrendszerünkbe és a tudatalattinkba.

Az idő múlásával azonban különös dolog történt. Ahogy egyre inkább irányításunk alá vontuk környezetünket, a ránk leselkedő konkrét veszélyek száma is csökkent. Ahelyett azonban, hogy ezzel együtt a félelmünk is mérséklődött volna, inkább hatványozódott. Félteni kezdtük társadalmi státuszunkat, aggódunk, hogy az emberek szeretnek-e bennünket, és hogy be tudunk-e illeszkedni egy-egy közösségbe. Nyugtalankodtunk a megélhetésünk, a családjunk, a gyermekeink jövője, a saját egészségünk és az öregedés miatt. A hatalmas és valóságos veszélytől való heves félelem helyét az általános szorongás vette át. Mint-

ha a természet fenyegetése miatt érzett sok évezredes félelem egyszerűen nem tudott volna eltűnni; szorongásunkat továbbra is konkrét dolgokra összpontosítottuk, bármilyen apró és valószínűtlen veszélyt jelentettek.

Meghatározó időszak volt e téren a 19. század, amikor a reklámpar képviselői és az újságírók rájöttek, hogy ha félelemmel fűszerezik hirdeteiket és történeteiket, nagyobb érdeklődést kelthetnek. A félelemnek igen nehéz ellenállni, és nagyon nehéz leküzdeni, ezért figyelmünk folyton-folyvást egyre újabb lehetséges szorongásforrásokra irányítható: retteghetünk a betegségtől, a növekvő bűnözéstől, a társasági ballépésektől vagy a ránk leselkedő számtalan, korábban nem is sejtett veszélyek valamelyikétől. Az egyre kifinomultabb technikákat alkalmazó média és a zsigerekre ható képi ábrázolás el tudja hitetni velünk, hogy törekény teremtmények vagyunk egy veszedelmekkel teli környezetben – még akkor is, ha világunk összehasonlíthatatlanul biztonságosabb és kiszámíthatóbb, mint amelyben őseink éltek. Szorongásunk tehát tovább nőtt.

A félelemnek azonban nem ez a célja. Az a rendeltetése, hogy erőteljes fizikai reakciókra ösztönözzön bennünket, és így időben elmenekülhessünk. Mihelyst megszűnik a félelmet keltő esemény, a félelemnek is el kellene tűnnie. Azoknak az élőlényeknek, amelyek a veszély elmúltával nem képesek megszabadulni félelmeiktől, nehézséget okoz a táplálkozás és az alvás. Mi, emberek, képtelenek vagyunk elengedni félelmeinket, ezért felhalmozódnak bennünk, és meghatározzák, hogyan szemléljük a világot. Ahelyett hogy valamilyen konkrét fenyegetés miatt éreznénk félelmet, magától az élettől kezdünk félni. Szinte minden eseményre a lehetséges kockázatok szempontjából tekintünk. Eltúlozzuk a veszélyeket és saját sebezhetőségünket. Ösztönösen a küszöbönálló szerencsétlenség után szimatolunk. Ez a visel-

kedés többnyire nem tudatos, mert normálisnak tartjuk. A jólét közepette megengedhetjük magunknak azt a luxust, hogy mindenfélén rágódjunk. Tényleges gondok esetén viszont a félelem különösen veszedelmessé válik. Ezekben a pillanatokban ugyanis problémákat kellene megoldanunk, a valósággal kéne foglalkoznunk, és cselekvésre lenne szükség, a rémület azonban visszavonulásra és elrejtőzésre készítet.

Pontosan ezzel szembesült Franklin Delano Rooseveltt, amikor 1933-ban az Amerikai Egyesült Államok elnökeként hivatalba lépett. Akkoriban tetőzött a tőzsde 1929-es összeomlásával kezdődő nagy gazdasági világválság. Rooseveltet azonban nem a gazdasági problémák döbbsentették meg, hanem az emberek hangulata. Úgy vélte, az amerikaiak a kelleténél jobban aggódnak, és félelmük az akadályok leküzdését is megnehezíti. Az elnök beiktatási beszédében hangsúlyozta, hogy nem hagyja figyelmen kívül a gazdaság összeomlását és annak következményeit, és nem prédikál naiv optimizmust. Mégis arra kérte hallgatóit, ne feledjék, hogy az ország már rosszabb időszakokat is átvészelt, például a polgárháború szörnyű éveit. Az ilyen sorsfordító pillanatokban az úttörő szellemiség, az eltökéltség és a határozottság húzta ki a bajból a nemzetet. Ezek a tulajdonságok összefoglalják, mit jelent amerikainak lenni.

A félelem öngerjesztő folyamat, ördögi kör. Minél jobban eluralkodik rajtunk, annál kevesebb energiánk és tetterőnk marad. Az önbizalom hiánya tehetetlenséghez vezet, amely további önbizalom-csökkenést eredményez, és így tovább. „Először is – szólott Roosevelt a hallgatóságához –, hadd hangsúlyozzam szilárd meggyőződésemet, mely szerint egyvalamitől félhetünk csupán: a félelemtől. A névtelen, oktalan, alaptalan rettegetől, amely megbénítja az akaratot, hogy a visszavonulás helyett előre haladhassunk.”²

Roosevelt beszédében a kudarcot és a sikert elválasztó, hajszálvékony vonalra utalt, a valóságunkat formáló hozzáállásunkra. Ha mindent a félelem szemüvegén át nézünk, menekülési kényszer lesz úrrá rajtunk. Pedig a válságokat és problémákat akár kihívásoknak is tarthatnánk, amelyek esélyt adnak, hogy bizonyítsuk rátermettségünket, megerősödjünk, megedződjünk, és ösztönzést érezzünk a közös cselekvésre. Ha a problémákat kihívásokként fogjuk fel, negatív hatásukat mentális úton pozitívvá változtathatjuk, ami pozitív tetteket eredményez. Példamutató vezetőként Rooseveltt éppen ezt tette. Segített az amerikaiaknak, hogy változtassanak hozzáállásukon, és nagyobb vállalkozó kedvvel szálljanak szembe a válsággal.

Napjainkban új problémákkal és válságokkal szembesülünk, amelyek próbára teszik rátermettségünket. De ahogyan Roosevelt a múlt nehéz időszakaival hasonlította össze saját korát, ugyanúgy mi is elmondhatjuk, hogy helyzetünk kevésbé rossz, mint az 1930-as évek és a II. világháború megpróbáltatásainak idején. A 21. század valóságában fizikai környezetünk biztonságosabb és nyugodtabb, mint történelmünk során bármikor. A múltban csak a fehér férfiak vehettek részt a hatalmi játszmákban, ma már azonban a kisebbségek és a nők milliói is beszálhatnak a küzdelembe, ami alapvetően megváltoztatja a társadalom dinamikáját. A technológiai fejlődés számtalan új lehetőséget nyitott meg előttünk; a régi üzleti modellek a porba hullanak, teret engedve az újításoknak. A gyökeres változások és a forradalmak korát éljük.

Ebben a korban kihívásokkal is meg kell küzdenünk. A világban egyre nagyobb szerephez jut a versengés. A gazdaság tagadhatatlanul sebezhető rendszere újragondolásra szorul. Mint minden helyzetben, a döntő tényező ezúttal is a saját *tudatos* hozzáállásunk, vagyis az, ahogyan a valósághoz viszonyulunk.

Ha engedünk a félelemnek, aránytalanul nagy figyelmet fordítunk a negatívumokra, és mi magunk teremtjük meg a rettegett, kedvezőtlen körülményeket. Ha azonban a másik utat választjuk, és félelem nélkül tekintünk az életre, továbbá bátran és energikusan cselekszünk, akkor egészen másfajta erő ösztönöz majd bennünket.

Fontos megértenünk: mindnyájan túlságosan félünk. Rettogünk attól, hogy megbántunk másokat, hogy konfliktusba keveredünk, hogy kilógunk a tömegeből. Félünk bátran cselekedni. A félelem érzése évezredek alatt ivódott belénk: a természettől való primitív félelemtől a jövő miatt érzett általános szorongáson át eljutottunk a napjainkban uralkodó rettegésig. Gondolkodó, tetterre kész felnőttként ideje végre legyőznünk ezt a negatív hozzáállást, és túl kell lépniünk a félelmeinken.

A félelem nélküli embertípus

KISKRAPEK KOROMBÓL A LEGKORÁBBI EMLÉKEM EGY LÁNG, EGY KÉK LÁNG, A GÁZTŰZHELYBŐL LOBBANT KI, AHOGY MEGGYÚJTOTTA VALAKI. HÁROMÉVES VOLTAM. ÉLETEMBEN ELŐSZÖR FÉLTEM, MÁRMINT ÚGY IGAZÁN. DE EMLÉKSZEM, HOGY VALAMI KALANDFÉLE IZGALMÁT IS ÉREZTEM, VALAMI BIZARR ÖRÖMKÖDÉST. AZT HISZEM, AZ AZ ÉLMÉNY OLYAN HELYRE VITT EL LÉLEKBEN, AHOL ADDIG MÉG SOSE JÁRTAM. EGY OLYAN HELYNEK A HATÁRVONALÁRA, PEREMÉRE, AHOL MINDEN LEHETSÉGES. A FÉLELEM, AMI ÁTJÁRT, SZINTE

**OLYAN VOLT, MINT VALAMI HÍVOGATÁS, VALAMI, HOGY
MENJEK TOVÁBB VALAHOVA, AHOL MÉG SOSE JÁRTAM.
AZT HISZEM, EKKOR, EZZEL A PILLANATTAL KEZDŐ-
DÖTT AZ ÉLETFILOZÓFIÁM. AZÓTA IS HISZEK BENNE,
ÉS ÚGY GONDOLOM, HOGY NEKEM ELŐREFELÉ KELL
MENNEM, EL ATTÓL A PERZSELŐ LÁNGTÓL.³**

– Miles Davis –

Kétféleképpen viszonyulhatunk a félelemhez: aktív és passzív módon. A passzív hozzáállás szerint igyekszünk kerülni a szorongást kiváltó helyzeteket. Halogatjuk azokat a döntéseket, amelyekkel megbánthatunk másokat. Biztonságra és kényelemre törekszünk, hogy a legapróbb rendetlenség se furakodhasson be mindennapjainkba, mert sérülékenynek érezzük magunkat, és úgy gondoljuk, ha bekövetkezik, amitől tartunk, súlyos veszteséget szenvedünk.

Életünk során a legtöbben már az aktív hozzáállást is megtapasztaltuk. Hirtelen nehéz vagy kockázatos, számunkra félelmetes helyzetbe kerülünk, veszteséget szenvedünk egy természeti csapás, egy hozzánk közel álló személy halála vagy a sors balszerencés fordulata miatt. Ilyen pillanatokban gyakran meglepetten fedezzük fel belső erőnket. Amitől tartottunk, nem is olyan szörnyű. A helyzet elkerülhetetlen, meg kell tehát találnunk a módját, hogy legyőzzük félelmünket, máskülönben súlyos következményekkel kell szembenéznünk. Furcsamód, az efféle helyzetek gyógyító hatásúak, hiszen a média által belénk sulykolt, képzeletbeli vészforगतókönyvek helyett végre valós veszéllyel szembesülünk. Ezt a félelmet leküzdhetjük. A probléma csak az, hogy az ilyen helyzetek általában nem tartanak sokáig, és nem ismétlődnek túl gyakran. Gyorsan feledés-

be merülnek, mi pedig visszatérünk passzív, elkerülő viselkedésünkhöz.

Ha viszonylag kellemes körülmények között élünk, környezetünk nem jelent számunkra nyilvánvaló veszélyt vagy fenyegetést, és a mozgásterünket sem korlátozza. Ilyenkor a legfőbb célunk kényelmünk és biztonságunk fenntartása, ezért fokozottan érzékennyé válunk a fennálló állapotot fenyegető legkisebb kockázatra vagy veszélyre is. Nehezebben viseljük a bizonytalanságot keltő és nyugtalanító félelemérzetet, ezért továbbra is passzívak maradunk.

A történelem során azonban rengeteg ember élt sokkal rosszabb körülmények között, mindennapos veszély közepette. Nekik nap mint nap szembe kellett nézniük félelmeikkel. Mély szegénységben nőttek fel, halálos veszélyben forogtak a csatatéren, viharos, forradalmi időkben éltek, vezetők voltak a válságos években, személyes tragédia érte őket, farkasszemet néztek a halállal. Manapság is rengetegen nevelkednek hasonló körülmények között, és többségük lelkét megtöri az állandó veszély. Néhányan azonban felülkerekednek rajta. Ez az egyetlen pozitív választási lehetőségük. Vagy legyőzik félelmeiket, és közben acélkeményre edződnek, vagy alámerülnek az örvényben.

Fontos, hogy megértsük: senki sem születik ilyennek. A félelem hiánya természetellenes. Ez a hozzáállás kihívások és megmérettetések révén alakul ki. Az alámerülőket és a veszély fölébe kerekedőket leginkább az különbözteti meg egymástól, hogy van-e bennük elegendő akaraterő és hatalomvágy, vagy nincs.

A félelmek legyőzésére irányuló, védekező hozzáállás egyszer csak támadásba, félelemnélküliségbe fordul át. A félelmet nem ismerők nemcsak a rettegés leküzdését tanulják meg, hanem azt is, hogyan alakíthatják a saját életüket azáltal, hogy bátran, kezdeményezően viselkednek, szakítanak a megszokott dolgok-

kal, és a régi utak helyett új, szokatlan megoldásokat keresnek. Amint felismerik, hogy mindez óriási hatalommal ruházza fel őket, ez a szemlélet vezérli majd a gondolkodásukat.

Minden kultúrában és minden korszakban éltek ilyen emberek, Szókratésztól és a sztoikusoktól Cornelius Vanderbiltig és Abraham Lincolnig.

Bonaparte Napóleon a félelem nélküli embertípus jellegzetes példája. Pályafutását a hadseregben kezdte, a nagy francia forradalom kirobbanása előtt. Életének e döntő szakasza egybeesett a történelem egyik legkaotikusabb és legfélelmetesebb időszakával. Nemcsak a csatatéren forgott állandó veszélyben, ahol folyton-folyvást újabb és újabb seregekkel kellett szembenéznie, de a politikai intrikák szövevényében is manőverezni kényszerült, és akkoriban egyetlen rossz döntés is elég volt ahhoz, hogy valaki a guillotine alá kerüljön. Mivel azonban Napóleon lelkén nem uralkodott el a félelem, képes volt a maga javára fordítani a zűrzavart és a hadviselésben végbemenő óriási változásokat. Számptalan hadjáratának egyike közben elhangzó híres szavai akár a félelemnélküliség mottójául is szolgálhatnak.

1800 tavaszán, amikor egyik itáliai hadjáratára készült, tábornokai figyelmeztették, hogy az Alpok az évnnek abban a szakában nem járható, és azt tanácsolták, várjon, noha a késlekedéssel egyre kevesebb esélye volt a sikerre. A hadvezér azt felelte: „Napóleon seregét az Alpok sem állíthatja meg”, és egy ösvér hátán maga vezette át katonáit a veszélyes terepen. Egyetlen ember vasakarata juttatta át az Alpokon a sereget, amely aztán vereséget mért az elképedt ellenségre. A félelem nélküli embertípusnak tehát sem az Alpok, sem másféle akadály nem állhat az útjába.

Frederick Douglass, a híres író és a rabszolgaság elleni küzdelem nagy alakja is kiváló példa a félelmet nem ismerő ember-

típusra. Douglass rabszolgaként jött a világra Marylandben, 1817-ben. A rabszolgaság rendszere a mély félelmen alapult, ő azonban, nem törődve a kilátásba helyezett súlyos büntetésekkel, titokban megtanult írni és olvasni. Amikor lázadó magatartásáért megkorbácsolták, tovább küzdött, és megfigyelte, hogy egyre ritkábban kap büntetést. Húszévesen, pénz és kapcsolatok nélkül, északra szökött. A rabszolgaság elleni harc egyik vezéralakjává vált, beutazta az északi államokat, és előadásokat tartott a rabszolgaság szörnyűségeiről. Számos aktivista azt akarta, hogy utazó előadóként tevékenykedve, újra meg újra ismétlje el ugyanazokat a történeteket, Douglass azonban ennél sokkal többet kívánt tenni, és ismét fellázadt. Saját rabszolgaság-ellenes újságot alapított, ami hallatlan tett volt egy egykori rabszolgától. A lap hatalmas sikert aratott.

Douglasst számtalanszor próbára tették a körülmények. Ám ahelyett hogy megadta volna magát a korbácsolás, az idegen városok utcáin megtapasztalt egyedüllet és a rabszolgaság-ellenes mozgalom dühe által táplált félelemnek, összeszedte minden bátorságát, és még nagyobb lendülettel indult rohamra. Magabiztossága erőt adott neki, hogy felülkerekedjen környezete heves ellenállásán és gyűlölködésén. Előbb-utóbb minden félelem nélkül élő ember megtanulja, hogyan vetheti be önbizalmát és energiáit a nehéz vagy éppen leküzdhetetlennek látszó akadályokkal szemben vívott harcban.

De nem csupán a szegények és a nehéz körülmények között élők sorából kerülnek ki félelmet nem ismerő emberek. Franklin Delano Roosevelttel tehetős és kiváltságos családban nőtt fel. 39 évesen gyermekparalízisen esett át, ennek következtében deréktól lefelé megbénult. Ez óriási fordulópontot jelentett az életében, hiszen nemcsak a mozgásában vált korlátozottá, hanem azzal is szembe kellett néznie, hogy esetleg politikai pályájának

elhagyására kényszerül. Mégsem volt hajlandó megadni magát a félelemnek, nem hagyta, hogy a lelkét gúzsba kösse. Korlátozott fizikai képességei ellenére is igyekezett a lehető legtöbbet kihozni magából, megacélozta lelkét, és az Egyesült Államok legbátrabb elnökévé vált. Az ilyen személyiségek számára minden időben a nehézségek és az akadályok jelentik azt az öntőformát, amelyben emberi tartásuk formálódik.

Az új, félelem nélküli embertípus

**EZ A MÚLT, A NÉGER MÚLT, KÖTÉLLEL, TÚZZEL, KÍN-
ZÁSSAL, HALÁLLAL ÉS MEGALÁZTATÁSSAL; FÉLELEM-
MEL, CSONTIG HATOLÓ FÉLELEMMEL ÉJJEL ÉS NAP-
PAL. EZ A MÚLT, A VÉGTELEN KÜZDELEM, HOGY AZ
EMBER KIVÍVJA, MEGMUTASSA ÉS MEGVÉDJE IDEN-
TITÁSÁT, MINDEN ISZONYAT ELLENÉRE IS TARTALMAZ
VALAMI GYÖNYÖRŰSÉGEST. AKI NEM SZENVED, SOSEM
NŐ FEL, ÉS SOSEM JÖN RÁ, KICSODA IS VALÓJÁBAN.**

– James Baldwin –

A 19. századi Amerikában élő embereknek számtalan veszéllyel és nehézséggel kellett szembenézniük: a határvidéken uralkodó kemény természeti körülményekkel, a politikai ellentétekkel, a technikai fejlődésből és a társadalmi mobilitásból eredő jogtalanságokkal és káosszal. A szorongató környezetre félelmeik legyőzésével feleltek, és kifejlesztették magukban a kalandvágyat

és a problémamegoldó képességet ötvöző jellemvonást, a híres úttörő szellemiséget.

Később az egyre növekvő jóléttel megváltozott az emberek hozzáállása. Valami azonban a 20. században is ugyanolyan könyörtelen maradt: az amerikai nagyvárosok gettóinak világa. Ebben az olvasztótégelyben született meg az új, félelem nélküli embertípus, amelyet olyan személyiségek példáznak, mint James Baldwin író, Malcolm X emberjogi aktivista és Muhammad Ali ökölvívó. A 20. században uralkodó rasszizmus azonban gúzsba kötötte őket, a szellem nem tudott kiszabadulni a palackból.

A közelmúltban aztán egy még újabb embertípus jelent meg az amerikai nagyvárosokban. Ezek az emberek – immár nagyobb szabadság birtokában – a hatalom legmagasabb csúcsaira jutottak a szórakoztatóiparban, a politikában és az üzleti életben. Amolyan vadnyugati jellegű környezetből érkeztek, ahol megtanulták, miként gondoskodhatnak magukról azáltal, hogy szabadjára engedik ambícióikat. Tanítómesterük az utca volt, és fájdalmas tapasztalataik nevelték, formálták őket. Bizonyos szempontból ők a 19. századi *szabadelvű*, korlátokat nem ismerő embertípus jelenbeli képviselői, s bár kevésbé iskolázottak, mégis képesek újfajta módon közelíteni az üzleti élethez. Szellemiségük kiválóan passzol a 21. századhoz. Lebilincselően érdekeseek, és több szempontból is igen sokat tanulhatunk tőlük.

A 50 Centként ismert rapper (eredeti nevén Curtis Jackson) mindenképp ez utóbbi embertípus legmarkánsabb képviselői közé tartozik. Southside Queensben, egy szélsőségesen erőszakos és feszültségektől terhes negyedben nőtt fel az 1980-as években, amikor dühöngött a crackörület. Egész életében sorozatos veszélyekkel kellett szembenéznie, amelyek próbára tették és megédzették, mintha csak egyfajta beavatási szertartáson kellett

volna keresztülmennie, hogy végül kialakuljon benne a félelem nélküli mentalitás.

Gyermekkorunkban az egyik legnagyobb félelmünk, hogy magunkra hagynak bennünket, és egyedül maradunk a félelmetes világban. Legszörnyűbb rémálmaink ebből az érzésből táplálkoznak. Curtis számára ez volt a valóság. Apját sosem ismerte, és 8 éves volt, amikor az édesanyját meggyilkolták. Gyorsan megtanulta, hogy nem szabad mások védelmére és segítségére szorulnia, így aztán, valahányszor félelmet keltő helyzetbe került, csakis saját magára számíthatott. Ha pedig nem akarta, hogy a félelem érzése újra meg újra felüsse a fejét, meg kellett tanulnia legyőzni – teljesen egyedül.

Már egészen fiatalon kábítószerrel kezdett áruházi az utcán, tehát a félelem nélküli életre esélye sem volt. Nap mint nap farkasszemet nézett az erőszakkal és az agresszióval. A folytonos félelemmel szembesülve megértette, hogy ez az érzés pusztítja és gúzsba köti az embert. Aki az utcákon félelmet mutat, elveszíti mások tiszteletét. Átgázolnak rajta, és nagyobb valószínűséggel válik erőszak áldozatává, éppen azért, mert annyira el akarja kerülni. Nincs választás: ha valaki drognepperként tekintélyt akar szerezni, le kell győznie ezt az érzést. Nem szabad, hogy bárki félelmet olvasson ki a szeméből. Curtis újra meg újra szorongást keltő helyzetekbe került. Amikor először állt szemben fegyveres emberrel, megrémült. A második alkalommal kevésbé félt. Harmadszorra pedig már semmi különöset nem érzett.

Attól, hogy ilyenformán próbára tette és bizonyította a bátorságát, hatalmas erőt érzett magában. Hamar megtanulta, mekkora érték a merészség, és azt is, hogyan kényszerítheti rá másokra az akaratát azáltal, hogy megingathatatlanul bízik önmagában. De bármilyen keménnyé és rettenthetetlenné edződik is a nepperek, általában szembe kell nézniük egy hatalmas

akadályal: azzal a félelemmel, hogy el kell hagyniuk a tapasztalataik és tudásuk forrását jelentő, ismerős utcákat. Rabjaivá válnak ennek az életformának, és képtelenek hátat fordítani a kábítószer-kereskedelem durva világának, noha nagy valószínűséggel börtön vagy korai halál vár rájuk.

Curtisnek azonban sokkal nagyobb ambíciói voltak annál, hogy pusztán sikeres drognepperré váljon, ezért aztán rávette magát, hogy szembenézzen legfőbb félelmével, és legyőzze. Húszévesen, kábítószer-nepperi karrierje csúcán, úgy döntött, maga mögött hagyja ezt a világot, és mindenféle támogató kapcsolat vagy biztonsági háló nélkül fejest ugrik a zenei életbe. Nem volt B terve. Tudta, hogy ha nem arat sikert a zenéjével, örökre alámerül. Ezért hát kétségbeesett, vakmerő lendülettel vetette magát a küzdelembe, ennek köszönhetően pedig hamar fel is figyeltek rá a rap világában.

Még nagyon fiatal volt, de már átélte a lehető legszörnyűbb félelmeket – az elhagyatottságot, az erőszakot, a gyökeres változást –, és győztesként került ki a félelemmel vívott küzdelemből. 24 évesen, nem sokkal első lemeze megjelenése előtt azonban még a halálfélelmet is meg kellett tapasztalnia. 2000 májusában, fényes nappal épp egy autóba készült beülni a háza előtt, amikor egy merénylő kilenc golyót röpített belé. Az egyik az állkapcsába fúródott, és az élete mindössze egyetlen milliméteren múltott.

A lövöldözés miatt a Columbia Records felbontotta vele a szerződést, és nem vállalta első lemeze megjelentetését. Pillanatok alatt a zeneipar páriájává vált, a kiadóvezetők ugyanis féltek bármilyen közösséget vállalni vele és a nevéhez kapcsolódó erőszakkal. Sok barátja is ellene fordult, mert megéreztek a gyengeségét. Pénze nem volt. Az utcát már maga mögött hagyta, oda nem térhetett vissza, és úgy tűnt, zenei pályafutásának is befellegzett. Azt mondják, a nehéz időkben mutatkozik meg,

milyen erős valójában az ember jelleme. Fifty előtt mintha az Alpok áthatolhatatlan hegyei magasodtak volna.

Szorult helyzetében éppen úgy cselekedett, mint Frederick Douglass: elhatározta, hogy összeszedi minden dühét, energiáját és bátorságát. Mivel közel került a halálhoz, megértette, milyen rövid az élet. Eltökélte, hogy egyetlen pillanatot sem fog elvesztegetni. Úgy döntött, magasról tesz a sikerhez vezető, kikövezett útra, vagyis nem dolgozik inaszakadtáig, hátha megkővetheti az aranyat érő szerződést, hogy olyan számokat kreáljon, amelyek a kiadók szerint eladhatók. Elhatározta, hogy a saját útját járja: mixtape-et készített, és maga árulta vagy ingyen osztogatta zenéjét az utcán. Így aztán olyan nyers és kemény hangzással jelentkezhetett, amely sokkal közelebb állt hozzá. Az utca nyelven szólhatott, anélkül hogy egy cseppet is finomítania kellett volna rajta.

Hirtelen óriási szabadságot érzett: kialakíthatta saját üzleti modelljét, és annyira térhetett el a szabályoktól, amennyire csak akart. Úgy érezte, nincs vesztenivalója. Mintha azon a májusi napon a rengeteg vérrel együtt a félelem is eltűnt volna belőle. Kampánya híressé tette az utcán, és felkeltette Eminem figyelmét, aki hamar le is szerződtette a Dr. Drével közös kiadójához. Ez alapozta meg Fifty 2003-as, üstökösszerű útját a zenei világ csúcsára, és elősegítette azóta felépített üzleti birodalma megteremtését.

Különös, forradalmi időket élünk. A régi rendszer a szemünk láttára omlik össze. A pénzvilág és a politika irányítói azonban még ebben a zabolátlan korban is göresösen kapaszkodnak a múltba és a megszokott módszerekbe. Rettegnek a változástól és a rend felborulásától.

Az új, félelem nélküli emberek, mint Fifty, épp az ellenkező irányba haladnak. Úgy látják, a kaotikus idők nekik kedveznek.

Nem félnek az újítástól, a küzdelemtől és az új módszerekkel való kísérletezéstől. Megragadják a technikai fejlődésben rejlő lehetőségeket, amelyek másokat megrémítenek. Túllépnek a múlton, és saját üzleti modellt alakítanak ki. Nem adják meg magukat az amerikai vállalkozásokat kísértő konzervativizmusnak. Sikerük titka pedig egyetlen elv, a hatalom törvénye, amelyet a múlt minden, félelem nélküli alakja ismert és alkalmazott, és amely a mai világunkban minden siker alapja.

A hatalom törvénye

AZ EMBEREK ATTÓL FÉLNEK A LEGJOBBAN, HOGY ÖN-MAGUK LEGYENEK. 50 CENT VAGY VALAKI MÁS AKARNAK LENNI. AZT TESZIK, AMIT MINDENKI MÁS, MÉG AKKOR IS, HA ANNAK SEMMI KÖZE A VALÓDI LÉNYÜKHÖZ. ÍGY AZONBAN SEHOVÁ SEM JUTNAK; GYENGÉK LESZNEK, ÉS ÜGYET SEM VETNEK MAJD RÁJUK. EL-FUTNAK AZ EGYETLEN DOLOG ELŐL, AMI VALÓBAN AZ ÖVÉK: ATTÓL, AMI MÁSSÁ TESZI, AMI MEGKÜLÖNBÖZTETI ŐKET A TÖBBIEKTŐL. ÉN MEGSZABADULTAM ETTŐL A FÉLELEMTŐL. ÉS MIUTÁN MEGÉREZTEM, MICSODA HATALMAT AD EZ, MEGMUTATTAM A VILÁGNAK: NEM ÉRDEKEL, HOGY OLYAN LEGYEK, MINT A TÖBBIEK. ÉS INNEN MÁR NEM VOLT VISSZAÚT.

– 50 Cent –

A hatalom törvénye a következő alaptételre épül: általában kevés befolyásunk van a körülmények alakulására. Emberek jönnek-mennek körülöttünk, közvetlenül és közvetetten hatást gyakorolnak ránk, mi pedig azzal töltjük az időnket, hogy a különféle hatásokra reagálunk. Hol jó dolgok történnek velünk, hol rosszak. Minden tőlünk telhetőt megteszünk, hogy valamennyire irányíthassuk az eseményeket, mert a tehetetlenség tudata boldogtalanlanná tesz. Olykor sikerrel járunk, de az embereket és a körülményeket csak elkeserítően csekély mértékben tudjuk befolyásolni.

A hatalom törvénye azonban kimondja, hogy igenis van valami, amit irányíthatunk – ez pedig a gondolkodásmódunk, vagyis az, ahogyan az eseményekre reagálunk. Ha pedig le tudjuk győzni a szorongásainkat, és félelem nélkül nézünk szembe az élettel, furcsa és rendkívüli dolog történhet: egyre nagyobb lesz a hatalmunk a körülmények felett. A folyamat csúcspontján képessé válunk arra, hogy magunk teremtsük meg a körülményeket, és éppen ebből ered az a roppant erő, amellyel a történelem félelmet nem ismerő személyiségei rendelkeztek. A hatalom törvénye szerint élő emberekben vannak bizonyos közös jellemvonások – az *elképesztő bátorság*, a *hagyományokkal való szakítás*, az *alkalmazkodóképesség* és a *belső készítés* –, amelyek a körülmények befolyásolásának kivételes képességével ruházzák fel őket.

A bátor tettekhez nagy önbizalomra van szükség. A merész tettek célpontjainak vagy szemtanúinak pedig nincs más választásuk, mint hogy elhiggyék, ez az önbizalom valódi és hiteles. Ösztönösen meghátrálnak, félreállnak az útból, vagy követik a magabiztos személyt. Egy bátor lépéssel magunk mögé állíthatunk másokat, és eltüntethetjük utunkból az akadályokat. Ebben az értelemben kedvező körülményeket teremthetünk magunknak.

Mivel társas lények vagyunk, természetes, hogy valamelyest igazodni szeretnénk a körülöttünk élő emberekhez és a közösség normáihoz. E viselkedés hátterében azonban mélységes félelem húzódik meg: félünk kilógni a sorból, tartunk attól, hogy a saját utunkat kövessük, bármit is gondolnak rólunk mások. A félelem nélküli emberek le tudják győzni ezt a szorongást. Lenyűgöző, mennyire figyelmen kívül hagyják a szokásokat és a hagyományokat. Titokban csodáljuk és tiszteljük őket ezért, és azt kívánjuk, bárcsak mi is mernénk így cselekedni. Az emberek érdeklődését nehéz fenntartani, mert figyelmük állandóan az egyik dologról a másikra kalandozik. Azok viszont, akik bátran kifejezésre juttatják különbözőségüket, mélyebben és tartósabban kötik le a többiek figyelmét, ami egyben hatalmat és irányítást is jelent.

Az élet változásaira sokan úgy reagálunk, hogy minden apróságot irányítani igyekszünk a közvetlen környezetünkben. Ha pedig valami váratlan történik, hirtelen lemerevedünk, és megpróbálunk valamilyen, a múltban egyszer már bevált megoldást alkalmazni. Ha az események gyorsan pörögnek, könnyen elsodornak bennünket, és elveszítjük felettük az irányítást. A hatalom törvényének követői azonban nem félnek a változástól és a káosztól, hanem a lehető legnagyobb rugalmassággal a saját szolgálatukba állítják. Hagyják, hadd sodorja őket az ár, majd a megfelelő pillanatot kihasználva finoman a számukra megfelelő irányba terelik az események menetét. Gondolkodásmódjuknak köszönhetően a negatív hatást (a váratlan eseményt) pozitívum-má (lehetőséggé) formálják.

Amikor a halállal kell szembenéznünk, vagy valamilyen más drámai esemény eszünkbe juttatja, milyen rövid is az életünk, annak pozitív, terápiás hatása lehet. Napjaink meg vannak számlálva, ezért a legjobb, ha minden percet kihasználunk, és egyfajta

türelmetlen tettvágy határozza meg az életünket, amely bármelyik pillanatban véget érhet. A félelmet nem ismerő emberekben általában valamilyen sokkoló élmény hatására alakul ki a félelemnélküliség tudata. Ettől feltöltődnek, igyekeznek a lehető legtöbbet kihozni minden helyzetből, és lendületük mindig segíti őket a következő lépés megtételében.

Az egész meglehetősen egyszerű: ha nem tartjuk be ezt az alapszabályt, és az élet minden ütközetébe magunkkal visszük megszokott félelmeinket, korlátozzuk a saját lehetőségeinket, és kevésbé tudjuk magunk alakítani az eseményeket. Sőt, a félelem akár olyannyira negatív hatással lehet ránk, hogy az erőnk ellenünk fordul. Konzervativizmusunk például sarokba szoríthat, és hosszú távon nagy valószínűséggel mindent elveszítünk, mert nem tudunk alkalmazkodni a változásokhoz. Ha mindenáron igyekszünk megfelelni másoknak, végül eltaszíthatjuk őket magunktól, hiszen nehéz tisztelni azt, akinek túlságosan behízelt a modora. Ha félünk tanulni a hibáinkból, valószínűleg újra meg újra elkövetjük őket, és nincs az a képzettség, kapcsolat vagy szaktudás, ami megmenthetne. A rettegés láthatatlan börtönbe zár bennünket, ahonnan nincs szabadulás.

A hatalom törvényének szem előtt tartásával azonban épp az ellenkezőjét érjük el: új lehetőségek nyílnak meg előttünk, és a cselekvés szabadságának birtokában lendületet adhatunk az életünknek.

E hatalmas erő felszabadításának titka az, hogy szembe kell szállnunk a félelmeinkkel. Ez bizony azt jelenti, hogy bele kell vetnünk magunkat azokba a küzdelmekbe, amelyekről általában igyekszünk távol maradni. Meg kell hoznunk azokat a nehéz döntéseket, amelyeket már jó ideje halogatunk, részt kell vennünk a hatalmi játszmákban, magunkra és a saját szükségleteinkre kell fókuszálnunk, ahelyett hogy mások kedvében pró-

bálnánk járni, és rá kell vennünk magunkat, hogy megváltoztassuk az életünket, még akkor is, ha éppen ettől a változástól rettegünk a legjobban.

Fel kell vállalnunk a nehéz helyzeteket, és meg kell figyel-nünk, hogyan reagálunk rájuk. Ha kiderül majd, hogy félelmeink eltúlzottak voltak, ez remélhetően serkentőleg hat ránk, és segít, hogy reálisabban szemléljük a történéseket.

Előbb-utóbb megtapasztaljuk a *szemléletváltás* erejét, vagyis azt, hogy a félelem negatív hatásának legyőzésekor valami pozitív dolog születik: önállóság, türelem, végtelen magabiztosság és hasonlók. (A következő fejezetek mindegyike erre a szemlélet-váltásra hoz példát.) Ha egyszer elindulunk ezen az úton, nem kívánunk visszafordulni. Meg sem állunk, míg el nem érjük azt az állapotot, amikor mindenhez bátran és félelem nélkül közelítünk.

Meg kell értenünk, hogy ehhez a szemlélethez nem kell Southside Queensben felnőnnünk, vagy egy merénylő célpontjává válnunk. Mindnyájan kénytelenek vagyunk különféle kihívásokkal, vetélytársakkal és kudarcokkal szembenézni. Félelemből azonban inkább kerüljük ezeket a helyzeteket, vagy nem veszünk róluk tudomást. Pedig nem a környezetünk fizikai valósága számít, hanem a mentalitásunk, vagyis az, miként viszonyulunk az élet szerves részét képező és annak minden szintjén jelen lévő kihívásokhoz. Curtis *kénytelen volt* szembenézni a félelmeivel, nekünk azonban *akarnunk* kell.

Végül az is fontos, hogy a hozzáállásunk kétféleképpen alakíthatja a valóságunkat: az egyik esetben a félelmünk korlátoz és sarokba szorít minket, a másikban viszont lehetőségeket tár fel, és megajándékoz a cselekvés szabadságával. Ugyanez a következő fejezetekben leírtakra is igaz. Ha olvasás közben az egónk vezet, és a könyvben szereplő gondolatokat ítéletként vagy táma-

dásként fogjuk fel – vagyis védekező hozzáállással olvassuk –, értelmetlenül elzárkózunk a belőlük meríthető erő elől. Tisztában kell lennünk azzal, hogy mivel emberek vagyunk, mindnyájan félünk, és ez a könyv senki felett nem ítélkezik. Az sem jó azonban, ha az itt leírtakat receptként fogjuk fel, és megpróbáljuk betűről betűre betartani, hiszen a törvény ereje épp abban rejlik, ha a saját valóságunkra alkalmazzuk.

Törekedjünk inkább arra, hogy nyitottan és félelem nélküli lélekkel fogadjuk be a gondolatokat, engedjük, hogy az elménkbe ivódjanak, és hatást gyakoroljanak a világlátásunkra! Ne féljünk kísérletezni! Ha a könyv mondanivalóját a saját körülményeinkhez igazítjuk, képesek lehetünk a világot is hasonlóképpen alakítani.

**AMONDÓ VAGYOK, HOGY INKÁBB LEGYEN AZ EMBER
SZENVEDÉLYES, MINTSEM ÓVATOS, MERT A SZEREN-
CSE OLYAN, MINT AZ ASSZONY, CSAK AKKOR TARTOD
KORDÁBAN, HA ÜTÖD-VERED. LÁTNI VALÓ, HOGY
INKÁBB EMEZEKTŐL HAGYJA MAGÁT LEGYŐZETNI,
MINTSEM AZOKTÓL, AKIK HIDEGEN VISELKEDNEK.⁴**